

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ В СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Світова економічна система вийшла на такий етап свого розвитку, коли провідну роль в діяльності підприємств займають нематеріальні активи, основу яких складають наукові знання, ідеї та новації. У ХХІ-му столітті інтелектуальна діяльність та її юридично оформлені результати – інтелектуальна власність – набули пріоритетного значення. Цей вид суспільно-корисної діяльності визначає стратегію і тактику соціально-економічного прогресу України та відноситься до найбільш визначальних факторів, що мають враховуватись в процесі удосконаленні облікової системи підприємств.

Питанням бухгалтерського обліку інтелектуальної власності як нематеріальних активів підприємства присвячена увага таких вітчизняних та зарубіжних вчених як Е. Брукінг, Л. В. Бражна, І. А. Бігдан, В.М. Жук, Л. Едвінсон, В. Іноземцев, І. І. Криштопа, Л.М. Котенко, П.О. Куцик, Б. Лев, С.Ф. Легенчук, Н.М. Малюга, З.П. Плиса, Ю. В. Писаренко, Т. В. Польова, Х.І. Скоп, С. В. Шульга та інші.

Проведений аналіз поглядів дослідників стосовно розуміння сутності поняття «інтелектуальна власність» дозволяє констатувати, що на сьогодні можна виділити два основні підходи.

За економіко-правовим підходом автори визначають інтелектуальну власність як сукупність виключних прав на результати творчої діяльності та засоби індивідуалізації в галузі виробництва, науки, техніки, літератури, мистецтва, аудіовізуальної, виконавчої та інших видах діяльності.

За соціально-економічним підходом – інтелектуальна власність є сукупністю суспільних відносин, які повинні забезпечити справедливу рівновагу між правами авторів і інтересами суспільства відносно доступу до результатів інтелектуальної діяльності та їх економічного використання.

За етико-економічним підходом інтелектуальна власність розглядається як ідеальна конструкція, що володіє новизною, може реалізувати комерційну вартість творчої ідеї та забезпечує задоволення як речових, так і духовних потреб без будь-яких побічних ефектів, шкідливих для людства.

На основі аналізу існуючих підходів дослідників до розуміння її сутності та нормативного регулювання даної сфери в Україні вважаємо, що інтелектуальна власність – це результат інтелектуальної діяльності людей, що може бути використаний як товар та сприяє підвищенню капіталізації підприємства, якщо суб'єкти його створення працюють на ньому. В бухгалтерському обліку окремі види інтелектуальної власності, що відповідають критеріям їх визнання як активів, можуть бути відображені нематеріальні активи підприємства. Детальне співвідношення між поняттями нематеріальних активів та інтелектуальної власності

наведено в дослідженнях П.О. Куцика, І.М. Дрогобицького, З.П. Плиси та Х.І. Скоп [1, с. 26-28] та С.Ф. Легенчука [2, с. 133-134]

Визначальною особливістю нематеріальних активів як об'єкта бухгалтерського обліку є їх здатність змінювати свою вартість під впливом зовнішніх факторів. Це зумовлює необхідність їх переоцінки в обліковій системі підприємства, що може бути здійснено шляхом використання доходного, витратного або ринкового підходів.

Оскільки нематеріальні активи відіграють визначальну роль в умовах формування постіндустріальної економіки, то перспективою подальших наукових досліджень є розширення переліку видів інтелектуальної власності, які можуть визнаватись нематеріальними активами підприємства шляхом удосконалення системи критеріїв їх визнання, а також шляхом наближення поняття нематеріальних активів до поняття інтелектуального капіталу.

Список використаної літератури:

1. Куцик П.О. *Облікова концепція управління вартістю нематеріальних активів підприємства* : монографія / П.О. Куцик, І. М. Дрогобицький, З.П. Плиса, Х.І. Скоп. – Львів: Растр-7, 2016. – 268 с.

2. Легенчук С.Ф. *Нематеріальні активи та інтелектуальний капітал в бухгалтерському обліку підприємств: взаємозв'язок понять* / С.Ф. Легенчук // *Вісник ЖДТУ. Економічні науки*. – 2005. – № 1 (31). – С. 131-137.